

PLANTENSOORTEN IN RIVIERENLAND

Een goed leefgebied voor de wilde bijen die in Rivierenland voorkomen, bestaat voornamelijk uit bloemrijke vegetatie met open stukken grond. Daarbij is het belangrijk dat er aandacht is voor inheemse plantensoorten: planten die van nature in een gebied voorkomen. Het zijn de soorten die, zonder menselijk ingrijpen, al eeuwenlang in het rivierengebied groeien.

HET LANDSCHAP VROEGER EN NU

Het huidige rivierengebied is voor het grootste deel ontstaan in het Holoceen. De rivieren meanderden met een brede bedding door het lage landschap en zorgden hiermee voor afzetting van bodem met veel voedingsstoffen. Op de hooggelegen gedeelten, de stroomruggen, vindt van oudsher al akkerbouw en fruitteelt plaats. De komgronden achter de stroomruggen zijn de lager gelegen natte gebieden waarin meer klei is afgezet. Hier vindt veeteelt plaats en teelt van wilgentenen (in grienden).

Het landschap in het rivierengebied maakte onder invloed van de mens drie grote veranderingen door. De eerste was de ruilverkaveling. De tweede de grootschalige kap van de hoogstamfruitbomen die werden vervangen voor laagstamfruitbomen. Beide hadden naast het beeldbepalende aspect ook grote gevolgen voor de biodiversiteit. De derde grote verandering in het gebied – vooral voor de flora – is het gevolg van de grootschalige dijkverzwaringen eind jaren 90. Verder is de intensivering van de landbouw en het gebruik van bestrijdingsmiddelen, de aanleg van grootschalige infrastructuur en bedrijventerreinen van grote invloed geweest op de achteruitgang van biodiversiteit in het landelijk gebied.

STROOMDALFLORA EN GLANSHAVERVEGETATIES

In het rivierengebied komt veel zogeheten 'stroomdalflora' voor. Deze groep planten bestaat uit ongeveer 250 soorten die zich vanuit Midden-Europa langs de rivieren heeft verspreid. Daarnaast staat het gebied bekend om zijn glanshavervegetaties, die in grote mate door menselijk handelen (maai-/hooibeheer) zijn ontstaan. Je treft dit type vegetatie daarom veelvuldig langs wegen, spoor- en rivierdijken, maar ook in hooilanden. In het voorjaar worden deze vegetaties gedomineerd door rozetplanten en vlinderbloemigen, in de zomer nemen de grassen en soorten uit de schermbloemenfamilie het over. In de tabel op de achterzijde noemen we enkele kenmerkende soorten.

FRUITBOMEN EN LANDSCHAPSELEMENTEN

Naast kruidachtige bloemen waren er in het landschap vóór de ruilverkaveling en de grootschalige kap van hoogstamboomgaarden meer (soorten) fruitbomen en lijnvormige landschapselementen met bloeiende heesters. Deze soorten hebben niet alleen een cultuurhistorische waarde, maar vormen ook belangrijk leefgebied voor wilde bijen. Natuurlijk gaat het dan om diverse appel- en peersoorten, maar ook kweepeer, moerbeï, mispel, amandel, abrikoos en kwets. Heesters als sleedoorn, meidoorn, vuurdoorn, kardinaalsmuts, Gelderse roos, maar ook kleinfruit zoals kruisbes en framboos waren ook volop in het landschap te zien.

ENKELE KENMERKENDE INHEEMSE KRUIDACHTIGE PLANTENSOORTEN IN RIVIERENLAND

op het land				langs oever / slootkant
beemdkroon	gewoon barbarakruid	kattendoorn	ruige leeuwentand	blauw glikkruid
beemdooievaarsbek	gewoon biggenkruid	kleine bevernel	veldlathyrus	gewone engelwortel
bermoovievaarsbekje	glad walstro	knikkende distel	veldsalie	grote kattenstaart
bolderik	groot streepzaad	knoopkruid	vijfdelig kaasjeskruid	grote wederik
bont kroonkruid	grote bevernel	korenbloem	vogelwikke	heelblaadjes
duizendblad	grote centaurie	kruisblad walstro	wede	koninginnenkruid
geel walstro	grote kaardebol	pastinaak	wilde cichorei	moerasspirea
gele morgenster	grote klapproos	peen	wilde marjolein	watermunt
gewone agrimonie	grote ratelaar	rapunzelklokje	wilde reseda	wilde bertram
gewone berenklaauw	heggendoornzaad	reukeloze kamille	wouw	
gewone margriet	karwij	rode klaver	zwarte toorts	

KIJK NAAR WAT ER AL IS

Ga je aan de slag op een bepaalde plek dan is het advies: kijk eerst wat er al aan waardevolle elementen aanwezig is en koester die! Daarnaast is variatie aan allerlei overgangen in het landschap (bijvoorbeeld droog naar nat, hoog naar laag) een voorwaarde voor variatie in flora en fauna. Ook alleen door de timing van beheer is al winst te halen: gefaseerd maaien en een deel van de kruidige vegetatie een jaar helemaal niet maaien (door de winter heen en dan pas na de zomer maaien). Of zaai alleen wat extra klaver in een gazon in en laat vooral de paardenbloemen staan.

ALGEMENE SOORTEN VAN TUINEN EN PARKEN

Het beheren van grote oppervlakken kruidachtige vegetatie (hooiland of bloemrijke berm) is eigenlijk gespecialiseerd werk voor natuur- en wegbeheerders. Een klein stukje in een Bloemrijk kan illustratief en leuk zijn en zeker helpen in het voedselaanbod voor wilde bestuivers. We vinden het daarom belangrijk dat je weet van de info op dit werkblad. Maar in een Bloemrijk zal wellicht wat meer 'getuiniert' worden en zijn meer algemene plantensoorten voor park en tuin, mét waarde voor biodiversiteit, ook welkom.

MEER WETEN?

Kort

- Meer uitleg over het belang van inheemse planten vind je [hier](#).
- Bekijk [dit](#) korte filmpje en ook [deze](#) over stroomdalflora van 'Dwaalfilm'.

Verdieping

- Je kunt de genoemde inheemse plantensoorten opzoeken in de [Flora van Nederland](#).
- Kom meer te weten over het ontstaan van [oeverwallen](#), [stroomruggen](#) en [komgronden](#) op de website 'Geologie van Nederland'.
- Voor de gemeenten in Rivierenland werd een [landschapsplan](#) geschreven als basis voor hun visie op de toekomst. In bijlage 1 (pagina 30 t/m 41) kun je een biografie over het ontstaan van het landschap van Rivierenland lezen.
- Stichting Steenbreek maakte [dit overzicht](#) van gekweekte planten, goed voor biodiversiteit in tuin en park in een stedelijke omgeving.

